

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง การเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุในชนบท
กรณีศึกษา ชุมชนบ้านขามป้อม อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์
ผู้สูงอายุและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุใน ชุมชน
บ้านขามป้อม อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

2. พื้นที่ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ บ้านขามป้อม ตำบลขาม
ป้อม อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอพระยืน 7 กิโลเมตร
และห่างจากจังหวัดขอนแก่น 36 กิโลเมตร ชุมชนแห่งนี้มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เข้มแข็งคือ
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดสระโนน ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณวัดสระโนน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีห้อง
คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของชุมชน และ
ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มหนึ่งที่มีความสนใจต่อเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังมีการ
รวมกลุ่มกันเหนียวแน่นในการทำกิจกรรมต่างๆ

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านขามป้อมโดยเป็นผู้ที่มี
ประสบการณ์ในการเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่
ลูกหลานของผู้สูงอายุ บุคลากรศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดสระโนน ตำบลขามป้อม อำเภอพระยืน
จังหวัดขอนแก่น เจ้าอาวาสวัดสระโนน และอดีตผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

สำหรับผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ใน
การเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตและยังคงอาศัยอยู่ที่ชุมชนบ้านขามป้อม ซึ่งมี
จำนวน 9 คน ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 1) ลูกหลานของผู้สูงอายุจำนวน 12 คน 2)
บุคลากรศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดสระโนน ตำบลขามป้อม อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น จำนวน

4 คน 3) เจ้าอาวาสวัดสระโนน และ 4) อดีตผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาครอบครัวและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพระยืน

ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาค้างนี้ เป็นการสุ่มแบบเจาะจง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้สำหรับสัมภาษณ์
ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย

1) แบบสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

- 1.1) ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์
- 1.2) ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพของผู้ให้สัมภาษณ์
- 1.3) ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต
- 1.4) ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต
- 1.5) ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์และ
อินเทอร์เน็ต

2) แบบสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

- 2.1) ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์
- 2.2) ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ
- 2.3) ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของ
ผู้สูงอายุ
- 2.4) ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์และ
อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้ไปพบกับ
หัวหน้าและบุคลากรศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดสระโนน ตำบลขามป้อม เพื่อขอความร่วมมือในการ
ดำเนินการศึกษาวิจัย โดยขอความอนุเคราะห์ให้เป็นผู้ประสานงานและนัดแนะกับกลุ่มตัวอย่าง
สำหรับการสัมภาษณ์ และขออนุญาตใช้สถานที่เพื่อการสัมภาษณ์ ซึ่งสถานที่ในการสัมภาษณ์
คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดสระโนน ตำบลขามป้อม อำเภอพระยืน ในการสัมภาษณ์กลุ่ม
ตัวอย่างแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะติดต่อประสานกับหัวหน้าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดสระโนน โดยทาง
โทรศัพท์เพื่อกำหนดวันเวลาในการสัมภาษณ์ การติดต่อประสานกับกลุ่มตัวอย่างและนัดหมาย
เรื่องวันเวลาที่จะสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงเดือนกรกฎาคม - กันยายน

2554 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย 1) ผู้สูงอายุ จำนวน 9 คน ซึ่งเป็นผู้สูงอายุเพศหญิงทั้งหมด 2) ลูกหลานของผู้สูงอายุซึ่งมีทั้งผู้ใหญ่และเด็ก จำนวน 12 คน เป็นชาย 5 คน และหญิง 7 คน 3) บุคลากรศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดสระโนน ตำบลขามป้อม อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 4 คน เป็นชาย 1 คน และหญิง 3 คน 4) เจ้าอาวาสวัดสระโนน บ้านขามป้อม อำเภอพระยืน และ 5) อดีตผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพระยืน การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะกระทำในช่วงเช้า สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ การจดบันทึก และได้ขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์ในการบันทึกเสียงด้วย สำหรับผู้สูงอายุแต่ละคนจะสัมภาษณ์โดยเฉลี่ยประมาณคนละ 2 ครั้ง ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องจะทำการสัมภาษณ์คนละ 1 ครั้ง หลังจากเสร็จการสัมภาษณ์ ยังได้เก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยการออกไปสังเกตสภาพการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุตามบ้านของผู้สูงอายุด้วย โดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคลากรศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดสระโนน

สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชน ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่างๆ อาทิ เอกสารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดสระโนน ตำบลขามป้อม อำเภอพระยืน ติดต่อขอข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องจากองค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอพระยืน ค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง และสำรวจสภาพหมู่บ้านด้วยตนเอง

6. การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ

ในการจัดทำกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกจากการสัมภาษณ์และการบันทึกเสียง และนำข้อมูลมาจัดระบบ โดยการจัดรวบรวมข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นการศึกษา และนำข้อมูลในแต่ละประเด็นมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ และหาข้อสรุปจากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม คือ ข้อมูลที่ได้รับจากผู้สูงอายุ จากลูกหลานของผู้สูงอายุ และครูผู้สอนคอมพิวเตอร์ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ เจ้าอาวาสและอดีตผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพระยืน

7. การนำเสนอผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการเชิงพรรณนาวิเคราะห์ โดยการบรรยาย และสรุปข้อเท็จจริง